ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Ukrainian Nat'l Ass'n
of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 | Canada & Europe:
half year...... 1.00 | per year..... $3.00
single copy.. .03 | half year..... 1.50

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН У. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE UKR. NAT'L ASS'N OF AMERICA

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік......... $2.00 | Канада і Европа:
на пів року 1.00 | на рік......... $3.00
поод. число .03 | на пів року 1.50

РІК XXIII. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер 7-го січня 1915. Ч. 3. VOL. XXIII. Jersey City, N. J., Thursday, January 7, 1915. N. 3.

АВСТРІЙЦІ ВЗЯЛИ ПОНАД 12.000 МОСКАЛІВ В ПОЛОН.

Німці здобули важні позиції коло Варшави.

Бомби з літаків в ріжних державах.

В Галичині:

АВСТРІЙЦІ ВЗЯЛИ ПОНАД 12 ТИСЯЧ МОСКАЛІВ В ПОЛОН.

ВІДЕНЬ, (через Амстердам і Лондон), 4. січня. — **В борбах які відбували ся підчас Різдва в російській Польщі. взяли австрійські війска 37 официрів і 12.698 людий.**

Також **в Галичині, на полудне від** Горлиць **удало ся австрійсько-угорським** війскам **серед дуже лихої погоди заняти** цілий ряд **горбків, які є дуже важними** стратегічними **позиціями і будуть служити за** підставу **воєнних операцій. В** Карпатах **положенє незмінене.**

АВСТРІЯ ВІРИТЬ В СВОЇ СИЛИ.

ВАШІНҐТОН, Б. К., 4. січня. — Австрійський амбасадор дістав з міністерства заграничних справ таку телеграму:

„Всї часописи обговорюють дотеперішний пятьмісячний перебіг воєнних подій і висловлюють ся, що австро-угорська монархія разом з Німеччиною можуть видержати кожду бурю.

„Висліди на суші і на морю, фінансова сила держави, відвага й витревалість війска додають населеню надії на остаточну побіду.

Населенє є згідне з думкою, що для справедливої справи треба принести як найбільші жертви і тому вірять, що побіда мусить бути по нашій стороні".

В російській Польщі:

НІМЦІ ЗДОБУЛИ БОРИМІВ.

БЕРЛІН (бездр. телеґр. через Сейвіл, Л. Ай.), 5. січня. — **Про занятє укріпленого міста Боримова в Польщі,** на дорозі **до Варшави, видано осьтакий** урядовий **комунїкат:**

„**Військові знатоки оцінюють занятє** Боримова **як дуже важний момент. Місто** лежить **около 4 милї на схід від того** місця. **де спливають ся ріки Равка** й Бзура і **воно є ключем на дорозі до** Варшави. **Завзята оборона сього міста** зі сторони **Москалів і розпучливі їх зусиля** відбити **його назад вказують, що й** Москалї **уважають сю позицію за незвичайно важну.**

„Військовий **критик півурядової часописи „Берлїнер Льокаль Анцайґер"** заявляє. **що зовсїм є можливе, що Німцї** тут **переломлять російську лїнію, або** приневолять **їх нагло цофнути ся.**

„**Загальне положенє на полудне від** Висли **обіцює богато на слїдуючий тиждень".**

АВСТРІЙСЬКІ ЛІТАКИ БОМБАРДУЮТЬ КЕЛЬЦЕ.

ПЕТРОГРАД, 4. січня. — Австрійські літаки кидають щодня бомби на місто Кельцє, яке лежить 64 милї на північний схід від Кракова. Дня 2. січня вкинули 10 бомб на зелїзничу стацію і на зелїзничі маґазини, одначе не дуже тяжко їх ушкодили.

На Кавказі:

ТУРКИ ЗНОВА ПОБІДИЛИ.

ЦАРГОРОД (через Лондон), 4) січня. — Турецька воєнна кватира оголошує:

„Наша армія на Кавказі йде побідоносно вперед. На полудневий захід від Карсу, в околици Сарікамиш, виборолиси ми побіду по завзятій боротьбі. Протягом 10 останних днїв взяли ми 2.000 Росіян і здобули 8 канонів, 13 скорострільних гармат і велику скількість амуніції й воєнного матеріялу. Між Сарикамиш і карс здобули ми два військові поїзди і знищили зелїзницю. Наші війска йдуть побідоносно на північ. Жовнїри, що надійшли з Топкерд розігнали російський баталїон, при чім Москалї стратили 200 людий в убитих і 400 полонених".

В Персії побили турецькі війска на північнім заході від Саолябуляк 4.000 Москалїв, які стратили 400 людий; Турки здобули 6 канонів.

У Франції і Бельгії:

БОРОТЬБА В АЛЬЗАЦІЇ.

БЕРЛІН (бездр. телеґр. через Сейвіл, Л. Ай.), 4. січня. — Генеральний штаб оголошує:

„На західнім терені війни, поминаючи дрібні перепалки артилерії, панував на цілій фронтовій лїнії зглядний спокій.

„В околици міста Танн в Горішній Альзації показав неприятель рухливу діяльність. Французи сильно острілювали горбки на захід від Сенгайм і по цілодневній завзятій борбі удало ся їм над вечером заняти німецькі шанцї на горбах, а з ними й село Штайнбах, яке Німцї завзято боронили кілька днів. Сї горби заняли ми назад в ночи підчас атаку на баґнети. Борби коло Штайнбаху тривають дальше".

НАПАД ФРАНЦУСЬКИХ ЛІТАКІВ НА НІМЕЦЬКІ МІСТА.

БЕРЛІН (бездр. телеґр. через Сейвіл). 4. січня. — Твердженє Французів, що Німцї роблять нелюдяні напади на француські міста, кидаючи з воздуха бомби, при чім не зважають на те, щоби осягнути воєнні успіхи, а противно Французи, як нападають, то старають ся лише ушкодити військові позиції й будівлї — се твердженє осьвітлює инакше німецька воєнна кватира.

Так наприклад француські літаки кидали бомби на Фрайбурґ, не маючи ніякої військової позиції на оці, бо збомбардували шпиталь і приватні доми, на яких повівала хоруґов Червоного Хреста. Також коло міського музея штук впали француські бомби.

БЕРЛІН, 5. січня. — Як тепер довідують ся, кидали француські літаки бомби на Фрайбурґ прямо на шпиталь і зовсїм не старали ся нищити військові позиції. Також в Інор департаменту Маас впали француські бомби на німецький лязарет та зранили богато й так вже недужих жовнїрів. Також музей у Фрайбурґу був предметом нападу француських літаків.

ФРАНЦУСЬКІ ЛІТАКИ НА БРУКСЕЛЮ.

ЛОНДОН, 4. січня. — Після донесень з Амстердаму явили ся француські літаки в суботу в околици Брукселї і кинули богато бомб. Деякі з них впали на галю для будови Цепелінів та в части знищили її, а при тім убили кількох німецьких жовнірів.

НІМЕЦЬКІ ЛІТАКИ НИЩАТЬ АНҐЛІЙСЬКІ МАҐАЗИНИ ОРУЖЯ.

БЕРЛІН (бездр. телеґр.), 5. січня. — **Німецькі літаки висадили у воздух англійські склади оружа й амуніції в Розендаль і Кондікерк коло Дінкірк. При тім згинуло богато жовнірів і запалено дільниці міста.**

На мори:

„ФОРМІДЕБЛ" ЗАТОПЛЕНО КОЛО ПЛИМУТ.

БЕРЛІН, 4. січня. — Урядово оголошено:

„Одно німецьке підводне судно донесло урядови воєнної фльоти бездротним телеґрафом, що воно напало коло Плимут в анґлійськім каналї на анґлійський воєнний корабель „Формідебл". За німецьким судном пустили ся в погоню британські лодки, одначе не змогли вже нічого заподіяти".

Ся телеґрама стверджує здогад, що „Формідебл" затопили Німцї, а не — як твердили Анґлійці — підводна міна. Треба також взяти під розвагу місце, а се пристань Плимут, яка знаменито забезпечена перед німецькими нападами.

АМЕРИКАНСЬКІ НІМЦІ ЗА НЕВТРАЛЬНОСТИЮ АМЕРИКИ.

Дня 4. січня явило ся около 30 американсько-німецьких послів у Вашінґтонї в секретаріяті заграничних справ, щоб запротестувати проти дотеперішного становища Злучених Держав в справі вивозу оружя для ворогів Німеччини. Вони заявляють ся за недавними резолюціями посла Вальмера, яка зміряє до того, щоб президент після власного узнаня рішав про вивіз оружя й амуніції. Президент німецького Союза др. Гексамер вказав на те, що Німцї становлять також певну силу в Злучених Державах, котру у відповідній хвили покажуть, як вже показали при виборі ґовернора Ґлінна в нюйорськім стейтї. По промові кількох послів в секретаріяті відбули німецькі репрезентанти засїданє, на якім рішено з'орґанізувати пропаґанду проти вивозу оружя зі Злучених Держав до Европи.

УРЯДОВЕ ПОВІДОМЛЕНЄ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Низше подаємо судове рішенє в справі реорґанїзації У. Н. Союза. Замірена реформа входить отже в житє з днем 1. січня 1915. Виказки платничі і инші потрібні документи вишле ся в найкоротшім часї. Спізненє наступило через те, що позов, який викликав згадане судове рішенє, внесено до суду щойно 18. грудня 1914; розправа відбула ся 31. грудня, а рішенє прийшло щойно дня 5. січня 1915. П. П. Секретарі відділів нехай здержать ся з всякими змінами щодо посмертного. Ми в можливо найкоротшім часї вишлемо всї потрібні інструкції і инші друки.

ГОЛОВНИЙ УРЯД У. Н. СОЮЗА.

Дня 5. січня 1915. одержала канцелярія У. Н. Союза слїдуюче судове рішенє:

IN CHANCERY OF NEW JERSEY.
Between
Simon Kuczma, et als.,
Complainants,
and
The Little Russian National
Union of America,
Defendant.

On motion for preliminary injunction.
Mr. Arthur T. Vanderbilt for the complainant.
Mr. Adolf L. Engelke for the defendant.

MEMORANDUM.

Howell, V. C.

The motion in this case is for a preliminary injunction to prevent the defendant corporation from putting into effect new by-laws of the corporation materially changing the rights of the members of the corporation as between themselves.

The allegations, are to epitomize them, that a general convention of the defendant society was illegally called to meet at Buffalo in September last, at which great changes were made in the manner and method of assessing the members for death benefits. If the assertions made in the bill can be proved the case will call for drastic remedies to correct the evils alleged; but the difficulty about the case at present is that every material allegation in the bill is denied in the answering affidavits, and denied by men who were in a position to fully know and understand what was done at the convention. This is a case for the application of the rule that in order to entitle one to an injunction the case must be clear upon the law and facts. Not only do the answering affidavits make the complainant's case doubtful, but, far beyond that, they answer fully the equities of the complainant's bill. Under these circumstances there can be no injunction.

I will advise an order that the motion therefore be denied.

В ЧЕНСЕРИ НЮ ДЖЕРЗИ.

Між Семеном Кучмою і товаришами, яко позовниками і Руським Народним Союзом в Америці, яко пізваним.

На внесенє о приготовний наказ.

П. Артур Т. Вандербілт за позовника.

П. Адольф Л. Енґельке за пізваного.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Говел, Віце-Ченсельор (канцлер).

Внесенє (позов) в тій справі домагає ся виданя приготовного (передвступного) наказу (припорученя), щоби не позволити пізваній корпорації увести в житє нові статути корпорації, які змінять основно права членів як у відношеню до корпорації так і між ними.

Зібрані коротко закиди твердять, що головна конвенція пізваного товариства була скликана неправно до Бофало у минулім вересни, і що на тій конвенції пороблено великі зміни щодо способу і методи оподаткованя членів на посмертне. Коли би можна доказати твердженя наведені в позві, то ся справа викличе прикрі способи до полагодженя заподіяного лиха; але трудність в тій справі полягає тепер в тім, що кожде дійсне твердженє в позві противить ся відповідним зізнаням і ті твердженя заперечують люди, котрі мали можність докладно пізнати і порозуміти все те, що зроблено на конвенції. Коли хтось хоче бути уповажненим до жаданя видачі наказу (інджонкшен), то справа мусить опирати ся виразно на законї і на ясних фактах. Справа позовника є непевною не тільки з огляду на відповідні зізнаня, але, що більше, ті зізнаня збивають правну основу позву. З уваги на се наказ (інджонкшен) не може бути виданий.

Я отже видаю рішенє, щоби внесенє відкинено.

Се рішенє є побідою слушної справи У. Н. Союза щодо його реорґанїзації. Ті отже, що хотїли виказати неправність конвенції і звести реорґанїзацію У. Н. Союза до особистої забаганки головних урядників, переконали ся, що реорґанїзація переведена зовсїм правно. Близше про сю справу напишемо в найблизших числах нашої часописи.

РОДИМЦІ! ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКР. НАР. СОЮЗА!

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Telephone: 498 Jersey City.

Published by
The Ukrainian National Association
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAMKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year, for Canada three dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3. 1879.

I на земли мир...

В наших церквах в Америці відозвуть ся ранним ранком в четвер голоси дзвонів, які звістять сьвітови початок сьвят Христового Різдва. Понад краї нового сьвіта понесеть ся пісня радости, а з тисячів грудий полинуть до небес слова почитання, молитви і туги:

„Слава во вишних Богу і на земли мир, во человіціх благоволеніє".

Сього року сї слова будуть мати для нас цілком инше значінє. Минулими літами молились ми однодушно з нашими братами в старім краю, думали з радостю одні про других і просили Бога о удержанє мира, який був на землї. Сього року не можемо ми тішити сь спільно з нашими земляками в ріднім краю. Не можемо ми веселитись навіть в думці ні тут ні там.

Мабуть нема ні одної української родини, яка в сей великий день не відчувала би недостачі когось з рідних. Там десь батько, десь брат, десь милий лежить в зимнім рові, з карабіном в руці, з торністрою на плечах, готовий кождої хвилї на смерть. Не над одним свищуть арматні кулї, падуть шрапнелї. Не один з них стоїть на варті та вслухуєть ся в шум вітру і вдивляєть ся в темну ніч... Иньший знова далеко в снїгах на Сибірі в московській неволї. І всї вони думають про свою родину, згадують свої молодечі літа, як то вони сиділи колись зі своїми братами, сестрами й родичами при сьвяточній вечери...

А тепер ніхто з них не знає навіть, де діла ся його родина. Чи лишилась в своїм рідним селї, чи може мусїла втікати перед наїздником, покидати доробок цїлого свого житя й шукати захисту на чужині...

А коли родина лишилась на місци, то що з нею зробив наїздник? Пощадив, чи може...

А та родина, що втікла в чужину, чи зібралась вона там разом, чи ще й ті, що не мусїли йти на поле бою, не зійшлись разом, але погубились і Бог знає, чи ще колись побачуть ся...

Кождий з нас поодиноко, сам для себе відчуває, що нема мира.

І всї ми разом, яко нарід, відчуваємо, що нам брак мира.

Велика хвиля. Від віків ми ждали на неї. Столїтя минали серед мирної неволї. Всї ми надїяли ся, що з пожежі, яка розгоріла ся на нашій земли, повстане воля.

Та не судилось нам покищо. На місце слабшого ворога в одній части нашої рідної землї прийшов другий, сильніший, який знищив нам останний наш доробок і останний захист нашого національного житя — зробив те саме, що від віків робив в прочих частях України. Нахабний, не перебираючи в средствах, посягнув навіть по наші духові скарби. На цїлій Українї не вільно віддозватись нашим рідним словом, нема ні одної часописи, ні одного товариства.

І в день, коли звичайно співаєть ся „и на земли мир", ми тяжко страждаємо, виглядаємо помочи і мимоволї бажаємо привернення мира.

Справдї мира нам треба, якого ми не маємо і якого ми ніколи не зазнали. Бажаємо мира на землї, мира для родин, мира для нашого народу, але мира на волї — а не в неволї.

Мира нам треба такого, який дав би нам змогу цїлковитого національного розвою.

Мира бажаємо такого, який би забезпечав щастє кождій українській родинї.

Мира просим для забезпеченя свобідного розвою кождої одиниці.

Щойно такий мир буде згідний з волею Того, котрого Різдво нині обходимо. Тодї втулить ся плач і кров і бранї і бої, і страшні мечі перекують ся в плуги.

І струджений воєнними мозолами жовнїр верне з нинїшнього поля бою і буде орати свою ниву.

А нива напоєна кровю його рідних, засїяна нашими кістками, вродить буйні плоди.

І домовитий хазяїн покотить Чорним морем гомін волї.

І той гомін волї понесеть ся до Кавказу і відібєть ся аж в Карпатах.

І щойно тодї будемо співати пісню радости:

На земли мир між людьми доброї волї.

На Різдво.

(Т. М. Лазаревському).

**Не до дому в ночи йдучи
З куминої хати,
І не спати лягаючи.
Згадай мене, брате!
А як прийде нудьга в гості
Та й на ніч засяде,
Оттоді мене, мій друже,
Зови на пораду!
Оттоді згадай в пустині,
Далеко за морем,
Свого друга веселого,
Як він горе боре,
Як він, свої думи тиї
І серце убоге
Заховавши, ходить собі
Та молить ся Богу,
Та згадує Україну
І тебе мій друже,
Та иноді й пожурить ся...
Звичайне, не дуже.
А так тілько. На дворі, бач,
Наступає сьвято.
Тяжко його, друже-брате,
Самому стрічати
У пустині! Завтра рано
Заревуть дзвиниці
В Україні, завтра рано
До церкви молить ся
Підуть люди. Завтра-ж рано
Завиє голодний
Звір в пустині, і повіє
Ураган холодний,
І занесе піском, снігом
Курінь, мою хату.
Оттак менї доведеть ся
Сьвято зустрічати!
Що-ж діяти? На те й лихо,
Щоб з тим лихом битись...
А ти, друже мій єдиний,
Як маєш журитись,
Прочитай отсю цідулу
І знай, що на сьвіті
Тілько й тяжко, що в пустині
У неволі жити.
Та й там живуть, хоч погано...
Що-ж діяти маю?
Треба-б вмерти, так надія,
Брате, не вмирає!**

Тарас Шевченко.

Сьвятий Вечер.

Незабаром засядуть українські родини до спільної сьвятої вечері і, ділячись просфорою, пожелають собі хоч тут на чужинї лїпшої долї. І мимоволї перед очима наїними стає образ українського села; ті чудові пісні-коляди, розношені дзвінкими голосами української дітвори, що почервоніла від зимна спішить від хати до хати та несе вістку, що Бог предвічний народив ся!

По сніжних полях та сріблистих згірях несесь урочисто голос дзвона старенької сільської церковцї, скликуючи вірних на повечерє. Заворушилось у селї; тут і там показались в пооглуюваних загатами віконцях хат сьвітла; сї сьвітла виглядають як духи, що спішать голосити велику тайну смерти і житя. Ті громади, що снують ся на дворі і сунуть при сьвітлї місяця до старенької а кождому дорогої церковцї; ті сотки сьвічок і той радісний та могучий спів: „Слава во вишних Богу, а на земли мир" — се народна традиція, яка переходила з поколїня в поколїнє, перейшла в народний звичай і перетривала віки.

А нині?... І нині в тиші злетять ангельські херувими на землю і голосити муть: „Слава во вишних Богу", але мира на земли нема.

І нині понесесь голос дзвона з тих церковних веж, котрі ще полишились, але в притишенім їх зойку не буде чути веселости, ні радости, лише безмежний жаль і смуток.

Не зірвесь на відголос тих дзвонів український люд, як колись, бо села пусті.

Не повстануть вже на відголос дзвона і сї, що полягли на поли борби, що заснули на віки і скочивають тепер в одній могилї разом з ворогом.

Бог предвічний народив ся! — а земля сповита білим покривалом, заніміла з жалю за тисячами жертв, що впали від ворожих куль, що пійшли в поневірку скитать ся в далеких, чужих сторонах, що стогнуть в неволї ворога, який замкнув уста живому народови і стоном горя наповнив сотки тисяч українських сердець.

* * *

Гробова тишина на замерзлих полях.

Спить земля. Лише час від часу будить її некольний гук гармат, що псує ту гармонію тишини, а часом вітер донесе лише стогін зпід дерева або зі стрілецького закопу якогось тяжко раненого опущеного всіми борця. Послїдні свої мрії звертає він в сторону тих, що їх полишив дома, а вони тепер не знають, де їх дорогий гине...

Спить українська земля і лише часами поміж згарищами села рознесе ся гіркий плач вдови або дрібненьких виголоднїлих сиріток, часом зірвесь з голоду припавший до землї старець і, добуваючи останки своїх сил, стараєсь продовжити днї свого житя і пережити ті страшні хвилї, котрих сьвідком він є рішенем долї.

А глухий голос дзвона неначе відчуває горе й розпуку позісталих на згарищах оселї недобитків і лунає тревожно по околици та приносить вість, що сеї ночи: Бог предвічний народив ся.

Бруклин, в сїчни 1915 р.

Юліян Павчак.

ЛИСТИ З РІДНОГО КРАЮ.

I.

Лист писаний одним чоловіком родом з Рогатинщини, дня 29. падолиста 1914 в Редінґ коло Вольфберг в Каринтії.

Дорогий Брате! Доношу Тобі відомість дуже сумну, що я робив довгий час у Прусах і щом заробив, то всьо зістало в банку, бо підчас війни позамикали. Но коли я повернув до свого дому, то тут знов нове нещастє, бо я мусїв утікати перед російським військом і не лиш я, але і всї люди утікали зі своїх рідних домів. Я ішов піхотою аж на Венгри, до Добречина, а звідтам мене завернули аж до Мункача і там я ставив ся до асентерунку. Але мене там не відобрали і звідти дальше мене відослали аж до Сатмар. І там я перебував через один місяць, а потім післали мене аж до Каринтії, в найвисші гори, Альпи, і нас тут є таких збігців 4.600.

Дорогий Брате! Доношу Тобі, що мені дуже смутно і дуже бідую; не маю шматя ні убраня ні черевиків. Братова дуже жалувала і плакала за Тобою через цілий тиждень, як я був тоді приїхав і полишила всьо, навіть корову лишила і мала їхати з татом і з Павлом із свого рідного дому, але чи утікла, того не знаю, бо я пійшов наперед і так відлучив ся від своїх людий. Дальше доношу Тобі, Дорогий Брате і Тобі, Сестро, що села наші дуже понищені і попалені. Ще як я був в дома, то вже були згоріли: Липиця і Сернки Горішні. Ще від 28. серпня і в неділю 30. серпня до полудня горів Рогатин, а я поволи йшов туда на Журавно і то чимраз дальше посувало ся; де я прийшов, то всюда люди втікали, и війска нашого всюда було повно. Дорогий Брате і Сестро! Маю тут пару товаришів з Богородчан, зпід Станіславова, і вони просять мене, щоби я Тебе попросив, чи не знаєш часом кого з Богородчан? А як знаєш когось, то скажи їм, аби до мого товариша Йосифа Гавринка написали лист; адреса до него така сама як і до мене. Дуже менї жаль, що своєї фамілії не виджу і не знаю, де вона; йно одного чоловіка з нашого села з Юнашкова, повіта Рогатин, лиш його одного видїв, а то нашого дяка Якова Гунчака, як ішов в марши з иншими жовнїрами.

Дорогий Брате і ти Сестро! Прошу Вас, не забувайте за мене! Як дістанете сей мій лист, то зараз до мене відпишіть. Дальше доношу Вам сумну вість, що мене пораз другий асентерували до війска. І дуже менї жаль великий за Тобою, бо може вже не будемо видїти ся, і таксамо і зі сестрою і з цілою родиною. Кінчу своє писане і поздоровляю Тебе, мій Дорогий Брате і Тебе, Сестро! Цїлую Вас сердечно, до милого побаченя. — Прокіп Пипчак.

II.

Лист писаний з Будапешту 22. падолиста 1914 р. одним селянином, що походить зі самбірського повіта, зі села Тарганович.

Дорогий Брате! Я вже 4 місяці як виїхав з дому, бо як в нас зробив ся рух з війною, то нас покликали до ляндштурму до роботи при „верках" в Перемишли. Там скінчила ся робота за 6 тижнів і нас вислали тоді на Угорщину, до Будапешту і тут копаємо вже девятий тиждень „верки". Не маю жадної відомости з дому, хоч я писав вже 9 листів. Може Ти часом дістав лист до Америки, то напиши мені, що чувати в дома і в Америці. Бувайте здорові. Ваш брат Федько.

III.

Лист з Кошиць, писаний дня 22. падолиста 1914.

Дорогий Шваґре і Сестро! Я є на Уграх в шпитали. Перше був я в місті Арад в шпитали 21 днів, а тут в Кошицях вже 3 дни і відходжу знов до кадри і до реґіменту і знов до огню.

Я був 19. жовтня ранений в голову з ґвера російського; висше чола над лївим оком розбила менї кулька кість. Як би ще було пів центиметра глубше, то я був би вже не жив, але то всьо Божа сила. Тепер я вже здоров, але ще не зовсїм добре ся загоїло і відходжу до реґіменту. Кажуть іти і знов Бог знає, як ся стане.

Був я дванайцять тижнів в тій муцї, а тепер уже зійшов місяць в дорозї і в шпитали; коби ся йно на тім скінчило, то було би добре, як руки й ноги чоловік має здорові.

Всьо добре, але не знаю, що в дома робить ся, бо листа ще не мав я ані одного від жінки і від дітий. Що вони роблять, то не знаю, бо Росіяни в цілій східній Галичині і в ніякий спосіб не можна їх вигнати. Про війну менї не свобідно писати, але війна то велика нужда, то кождий зазнає: жовнїр і цивільний. Тепер уже тут є сильно зимно, то ще гірше. Коби Бог дав уже, щоби був спокій, тоді ще якось було би.

Я сходив піхотою і в тягари цїлу Галичину здовж і поперек: був я насамперед у Сокали, потому у Тернополи, відтак повернув аж недалеко Кракова, де Новий Санч і Горлиці. Тепер Угри з'їздив зелізницею, а далї най ся діє Божа воля. Як би я не жив, то не забуваїте про мої діти і жінку; не знаю, чи живуть вони чи ні. Ви їх відвідуйте і пишіть до них, бо я Бог знає, чи буду їх видїв більше, а коли менї Бог дасть прожити, то я до Вас, як зможу, то буду писати. Тепер я тут сам, нема знакомих, лише є з Настатна саніт́ет, що називаєть ся Василь Чмир.

Незадовго надійдуть сьвята Рождества і кождий з нас думає, де будемо колядувати сього року, чи в декунку, чи може будемо в земли гнити, чи у шпитали. Чи хто з нас про то думав торік, де буде сего року колядувати?... На Бога здаємо ся, все якось Бог дасть і кінчу моє писане а поздоровляю Вас. Будьте здорові. Петро Іванцьо, з 55 п. піхоти.

Українська колядка.

*Прийшла вістка з Галичини
Тай з нашої Буковини,
Що Москаль наш край займає,
Братів наших розганяє
На весь сьвіт, на весь сьвіт як сиріт!*

*Пійшли наші рідні діти,
Москаля в бою зустріти,
Хоч терпіти мусять много,
Але чести роду свого
Доптати, доптати не дали!*

*І ми за них памятаймо,
На коляду щедро даймо,
Щоби наша руська слава
В цїлім сьвіті не пропала
Од нині, од нині до віка!*

*Сумно нині в Галичині,
В Буковині, в Угорщині;
Наші діти гірко плачуть,
Бо батьків своїх не бачуть
І коляд і коляд не чують.*

*Тож ми для них колядуймо
Та за моря повінчуймо,
Щоб на другий рік від нині
Радість була на Вкраїні —
Свобідній, свобідній Вкраїні.*

Уложив *Юрко Пасічний*,
Українець з Буковини.

РОДИМЦІ! КОЛЯДУЙТЕ „НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ"!

Українська різдвяна пісня.

(На сьогорічне Різдво).

Ой ходимо, руські братя, від хати до хати
Нашим братам Українцям заколядувати.
Чи здорові, чи веселі, ми їх запитаєм,
Потїшим їх в горю-смутку руським обичаєм.
Потїшим їх, милі братя, в тім тяженькім болю:
Народив ся Христос Господь, дарує нам волю.
Не в палатах, не в золоті, в стайні народив ся,
Бо полюбив бідних хлопів, з ними порівнив ся.
Христос знає, що ми хлопи є найгірше біднї,
Лиш до шаблї, карабіна ми найбільше здібнї.
Тож ми, хлопці-Українці, до бою ставаймо,
Вороженькам України забратись не даймо.
Ми ворога проженемо від Сяну до Дону,
В нашім краю панувати не дамо нікому.
Най лютять ся вороги всї, ми їх не боїм ся,
Лиш як вони всї держать ся, так і ми держім ся,
А визволим Україну від нагайки, кнута;
Всїх кацапів проженемо, розірвемо пута.
А Христос нам допоможе при нашій роботї;
Не будемо ми служити кацапській голотї.
Прийшла пора, милі братя, треба разом стати,
Щоб кацапів з України на Сибір прогнати.
Забрав ворог Україну по гори Карпати,
Тож ми мусим, милі братя, їх назад прогнати.
Най кацапи не тїшать ся, що нам Львів забрали
Та маєток України цїлий зрабували.
Маєток наш зрабували, села попалили,
А зі Львова вже якусь-там „губернію" зробили.
Львів столиця України і дуже нам мила,
Бо князь Лев нам лишив її, славний син Данила.
Українські Січовики там кров проливають,
Слави своїй козацької тепер добувають;
Гень у горах у Карпатах шабельками дзвонять,
Де попадуть на кацапів, як за псами гонять.
Тож не тїште ся, кацапи, що-сьте Львів забрали,
Бо недовго ви будете в ньому панували.
Наші хлопці, Українці, як вас там заступлять,
Ще вам спину кацапськую вони добре злуплять.
Незадовго вам прийдеть ся зі Львова втікати.
Че забудьте Бобрінського зі собою взяти.
Бо його губернаторство не на Україні.
Посадіть го там у себе десь на Сибері.
Як доберуть Українці козацької міни,
То повіє над Києвом прапор України.
Поможи нам, Христе Боже, поможи Ісусе,
Щоб засияв прапор з гербом України-Руси.
Дай нам, Боже, з Новим Роком сили і охоти,
Очистити Україну з кацапської голоти.
Най скінчить ся з Новим Роком неволя і горе.
Хоч поплине сто ріками кров у Чорне Море.

Написав *Іван Старик*.

ПРИ ВСЯКИХ НАГОДАХ: НА ВІЧАХ, НА ЗБОРАХ, НА МІТИНҐАХ, НА НАРАДАХ, ПРИ РОБОТІ, НА ЗАБАВАХ, НА ВЕСІЛЯХ, ХРЕСТИНАХ І Т. Д. ПАМЯТАЙМО ПРО ЖЕРТВИ ТЕПЕРІШНОЇ ВІЙНИ У НАШІМ РІДНІМ КРАЮ ТА ЗБИРАЙМО ЯК НАЙБІЛЬШЕ ЖЕРТВ НА ТУ СЬВЯТУ ЦІЛЬ НАРОДНУ!

КОЛЯДУЙТЕ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ — НА ПОМІЧ НАШИМ БРАТЯМ І СЕСТРАМ ЖЕРТВАМ ТЕПЕРІШНОЇ ВІЙНИ В СТАРІМ КРАЮ!

СЛАВНИЙ СЬВІТОВИЙ СПІВАК НАШ ЗЕМЛЯК П. АДАМ ДІДУР.

Пан Адам Дідур знаний більше в цілім сьвіті ніж серед своїх земляків. Нема більшої держави, нема більшої столиці на земській кулі, де би не любували ся чужі народи його прекрасним басовим голосом. Дійсно об'їздив п. Дідур вже цілу землю, а скрізь здобував собі велику славу. Тепер він належить до королів співацького сьвіта, в якім панувати доля позволяє лише вибраним одиницям. Деяким народам м. и. й Українцям припало по кілька таких велитнів голосу, якими можуть гордити ся перед сьвітом.

В останних двох-трох десятках літ зайшли такі чотири таланти на нашій галицькій Україні: Александер Мишуга, золочівський син з Каменеччини; Саломея Крушельницька, дочка священика з Білої в Тернопільщині; Модест Менцінський, син сьвященика з Самбірщини і Адам Дідур, син народного учителя з Богородчанщини.

Всі вони розбрили ся по широкім сьвіті, бо музика є міжнародна, є скарбом цілого сьвіта; а для великого співака за тісно в рідним краю, навіть на одній части сьвіта йому тісно і йому належить ся царювати своїм голосом на цілім сьвіті, поміж усіх народів.

Тож пречудних голосів тих чотирох наших соловіїв слухали чужі народи по цілім сьвіті та одушевляли ся ними.

Зібрав славу між чужинцями Мишуга, збирала Крушельницька тай ще тепер збирає в Італії. Прославив ся своїм тенором голосом Менцінський особливо в Німеччині й у Швеції, але найбільшу славу у сьвіті здобув своїм пречудним басовим голосом Дідур. Знають його дійсно в цілім сьвіті. Співав він по столичних операх в Австро-Угорщині, Німеччині, Італії, Франції, Росії, Англії, Еспанії і т. д. Співав навіть в цьвітистій Японії, в Індіях, в Африці, в Америці. Тут вже 6-тий рік приїздить на зиму до найбільшої опери у Злучених Державах — до „Метрополітен Опера" в Ню Йорку, де крім нього співають перші сьвітові співаки, як італійські співаки Карузо, Амато, чеська співачка Дестінова.

Але і такому славному співакови замало є слави і скарбів для внутрішного щастя. І до них приходять хвилі, коли їм тужно стане за своїм рідним, *за українською піснею*, яка їх виховала. І тому вони нераз загостять і до своїх земляків обдарити їх своїм голосом і рідною піснею.

Не треба писати, як мило витали наші брати своїх славних співаків, коли вони загостили часом до Львова заспівати рідних пісень.

А ще милійше буде нам тут на чужині почути на Йордан в Ню Йорку нашу рідну пісню у виконаню п. Адама Дідура. Мило нам буде також, що нашу українську пісню у виконаню такого славного сьвітового співака почують також Американці, для котрих се буде новостию.

Нехай же сей день 19-ого с. м. запише ся як найкрасшими споминами в житю американської України. Спішім в сей день *на сьвято української пісні*, тим радше, що дохід з нього призначений на таку благородну ціль, як поміч для вдів і сиріт в старім краю.

Мої сьвяточні желаня.

Коли в спокійних наших домах засядемо до сьвятої вечері і будемо радувати ся в тіснім кружку родиннім, не забудьмо за наш нещасний старий край, знищений тепер диким російським наїздником. Згадаймо за наших родичів старенькі, за наші жінки любі, за дорогі діти, за щирих приятелів і знакомих. Згадаймо за наших бідних жовнірів, що кладуть своє житє в жертву вітчині; за тих калік і хорих, що стогнуть по европейських шпиталях; за ті вдови і сироти, що остали ся по убитих воях; за тих, що вигнані з рідного гнізда, примирають з голоду і студени по чужих, далеких краях. Згадаймо за весь наш люд нещасний і даймо йому від себе коляду.

Той Бог предвічний, котрий нині зійшов з неба на те, щоб спасти люд свій весь, дає нам заповідь: голодного накормити, нагого приодіти, хорого відвідати. А кілько то тепер в нашім ріднім краю голодних, нагих і хорих! Чи наше серце не зворушить ся на саму згадку про таке страшне нещастє, що постигло під теперішну пору нашу стару вітчину? Чи нам конче дивити ся аж власним оком на те нещастє, щоби його відчути і зрозуміти?...

Братя і Сестри! Ми не можемо веселити ся, ми не можемо бути вповні спокійні, доки не сповнимо свого людського, а то ще й народного обовязку: доки не отремо хоч одної з тих сліз, які тепер цілою струєю ллють ся там за широким морем!

Прийшов саме час загальної радости й веселости: Різдво Христове. У найбільше закаменілім серци зворушить ся бодай на хвилю почутє людскости й справедливости. А чи та сьвяточна хвиля не зворушить всіх американських Українців? Так! Я певний, що між нами не знайдеть ся ані один такий виродок, який не відчув би теперішної недолі рідного краю. Я певний, що в часі сих Різдвяних сьвят, а ще більше по сьвятах, посиплять ся обильні жертви на Фонд визволеня України та на ратунок наших погибаючих земляків у старім краю. Я певний, що шпальти „Свободи" і инших наших народних часописий будуть тепер переповнені іменами щирих жертвадавців.

Маючи кріпку віру в добросердність і жертволюбивість моїх дорогих Родимців, проживаючих під пору в Америці, я складаю Їм на сім місци як найсердечніші желаня: Веселих Сьвят і щасливого Нового Року! З окрема вінщую всім добром всіх Членів нашого Українського Народного Союза і всіх П. Т. Читачів та Прихильників „Свободи". — Христос раждаєть ся!

Олекса Шавала,
член У. Н. Союза.

НОВИНКИ.

Всім нашим Передплатникам, Читачам і Прихильникам з днем Христового Різдва усього найкрасшого добра бажає

РЕДАКЦІЯ.

—о—

НЕБУВАЛИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КОНЦЕРТ В НЮ ЙОРКУ.

Як ми доносили в попереднім числі, відбудеть ся дня 19-го січня (на Йордан) о годині 8.30 вечером в однім з найбільших галь в Ню Йорку („Карнегі Гол") концерт нашого земляка і одного з найславнійших сьвітових співаків п. Адама Дідура, котрий в теперішнім сезоні співає в Метрополітен Опера в Ню Йорку. Дохід з концерту п. Дідура в „Карнегі Гол" призначений на поміч вдовам і сиротам в старім краю.

Крім п. Дідура візьмуть участь в концерті ще 2 артистки з „Метрополітен Опера" в Ню Йорку та український хор, зложений з найліпших сил.

Заповіджений концерт викликав велике заінтересоване серед Американців, бо імя п. Дідура звісне в цілім сьвіті. Пан Дідур є найславнійшим сьвітовим співаком з басовим голосом. Не диво, що сейчас по першій звістці почала американська публика масово замовляти білети. Хто з Українців хоче бути на сім концерті, нехай спішить ся із замовленем білетів, бо на кілька днів перед концертом може вже білетів не стати.

Білети можна замовляти у о. М. Підгорецького, 22 Т. 7. Ст., в Ню Йорку. Коли хто хоче бути на концерті, нехай наперед вже подбає, щоби дістав місце, бо в сам день концерту може вже не стати білетів. Наші люди повинні в як найбільшім числі явити ся на концерті, щоби показати Американцям, що нас є тут сила та, що ми вміємо високо цінити українську пісню. Ціни місць досить приступні, бо можна купувати білети по $1.00, 1.50, 2.00 і 2.50.

—о—

УКРАЇНЦІ ПОМАГАЮТЬ ПОЛЯКАМ.

Польські ґазети з Варшави, столиці російської Польщі, доносять, що наші братя з Києва, столиці російської України, хотять дати Полякам в російській Польщі поміч.

А саме пишуть ті ґазети, що українське товариство в Києві під назвою „Київське українське громадське зібраня Родина" оголосило відозву в українській мові до своїх членів, в якій взиває їх, щоби складали жертви для селян з російської Польщі, котрі тяжко потерпіли підчас теперішної війни. Складане жерв в Києві і в околицях Києва назначено було на конець минуло місяця.

При кінци відозви сказано так: „Жертвуйте все, що можете, щоб допомогти людности Польщі. З тим народом ділили ми горе і лихо, не залишімо-ж їх в найтяжшу хвилину їхнього житя".

Може декого і здиве та українська щирість для Поляків, від котрих ми ніколи не бачили щирости. Алеж наша ворожнеча була все проти *польських панів*, котрі все давили Українців і нищили наші землі огнем і мечем, а не проти *польських хлопів*, котрі таксамо терпіли від своїх панів як і хлопи українські.

Україна, як звісно, найбогатша країна земними плодами і через війну потерпіла доволі мало (забирано там збіжє і худобу, але війни не було ще на Україні), тож може дати поміч такій цілком винищеній російській Польщі.

Ми певні, що наші братя з Києва раді були передівсім помогти *нашим братям в Галичині*, але нема сумніву, що на се їм російський уряд не позволив, бо він у всякім українськім єднаню бачить державну небезпеку і навіть привіз хліба до Галичини від Українців з Росії уважав би за українську аґітацію.

Така вже наша доля під царями.

ПОЛІТИЧНІ ІДЕАЛИ В РАМАХ ДЕРЖАВИ.

Кождочасний державний лад має завсіди якісь свої хиби і не може задоволити всіх людий. Коли одні закони й обовязки корисні для одної верстви, наприклад для богатих, то инші, низші верстви чують на собі весь тягар того добра других і мусять показувати невдоволене, яке ріжно виявляє ся при ріжних устроях держав: инакше в деспотичній (самовладній), то значить такій, де панує один володар і не оглядає ся на волю і бажане загалу, а инакше в конституційній державі, як напр. в Австрії, де вже є яка така свобода слова; там вільно вспоминати ся о своє, свої права, потверджені законом, а через парляментарних і соймових послів робити навіть зміни в законодавстві. Але всетаки держава цілком заспокоїти людий не може. Бо в державі є все „гірші" народи або суспільні верстви, котрі мусять бороти ся зі собою, бо видять нерівність. А люди все стремлять до красшого, борють ся за ліпше і малюють собі його в будуччині. „Все — гадають — колись ліпші настануть часи". Кривди не люблять люди. Тому всі покривджені і ті, що їм залежить на добрі людий, мають політичні ідеали, власне взірці доброго устрою людського. Ми розглянемо деякі ідеали політичні і будемо бачити, наскільки їх можна перевести в житє в сучасній державі.

Коли при кінци 18-ого століття французький нарід не міг більше терпіти панської самоволі і державної неволі і підніс велику революцію, тоді його провідники проголосили ідеали рівности, вільности і братерства. Вони хотіли їх перевести в будучій народній державі.

Приглянемо ся їм. Що значить рівність людий і як зробити людий рівними? Се річ очевидно неможлива. Неможлива безоглядна рівність, бо нема якоїсь міри, щоби її могла визначити. Алеж хиба люди даром не проливали за неї крови?! За безглузду річ так не змагають ся маси народні! Так, правда. Але треба тямити, що кожда держава любить виносити одних над другими; в державі велике значінє має „уроджене": чи хтось є шляхтичем, графом, бароном, чи хлопом і т. д. Зі способом вивисшуваня одних над другими, однаково або й більше спосібними, розумні люди не можуть погодити ся. Таке постуоване спиняє культурний поступ. Рівність перед правом повинна бути для всіх і то не лише на папери, але і в житю. Ідеал рівности вимагає, щоби одні занадто не богатіли, а другі не бідніли, а в публичнім житю, щоби кождий мав рівне право без огляду на се, чи він панського чи простого роду. Кождий має право користати з прав тілько, кілько його воля і спосібність. Найвисше уроджений а найменьше спосібний може мати найнисше становище, а найнисше уроджений а найбільше спосібний може мати найвисше становище. Значить, що оба мають однакове право, але не оба потрафлять з нього однаково користати. В тім полягає справедливість щодо суспільної рівности.

Щодо вільности, то треба розріжнити, яку маємо на думці: чи освободжене свого народу зпід власти або гнету другого народу, чи свободу кождої особи. До першої стремлять всі верстви народу, а тих, що її не хочуть, звемо зрадниками. Вільність одиниці тяжше рішити: дуже опирають ся її консервативні партії, але признають поступові, бо знають, що вона дає змогу розвивати всі людські спосібности. Вільні одиниці можуть ліпше гуртувати ся і дбати про розвиток народа.

Братерство. Коли рівність і вільність залежить від діяльности держави і суспільности, від виданих законів, то сього годі сказати про братню любов, бо на любов не поможуть ніякі писані закони. Вона радше самохіть виливає з двох перших ідеалів: зі свободи і рівности.

Ідеал ладу означує найкрасший лад в державі. Лад є важним услівєм суспільного добра. Оборона перед надужиттями зі сторони лихих людий; оберіганє публичного добра також у великій мірі належить до держави. Темнота населення, жажда гроша темний людий і т. д. се великі вороги ладу; тому кожда упорядкована держава нищить сих ворогів ладу при помочи доброї школи і просьвітних товариств. Закони в упорядкованій державі повинні бути так видані, щоби їх дуже легко було зрозуміти, але дальшим наслідком того було би, що держава карала би все протизаконне. І знова бачимо, як важним ділом є тут просьвіта.

Ідеал справедливости. Ніодин вираз не повторяєть ся так часто в політиці як „справедливість" і ніодин теж не є так тяжко означити. Взагалі є три роди політичної справедливости:

1) Справедливість після закона. Закон обовязує однаково всіх людий. Ніодин судія ані урядник не повинен мати зглядів на особи йому близші або милійші.

2) Той, хто видає закони, повинен запевнити одну міру справедливости для всіх і не сьміє давати більших прав можним на підставі їх богатства, а бідним на підставі їх бідности.

3) Горожанин зі своєї сторони має шанувати закон, має відмовляти ся брати участь в корисних для нього підприємствах, котрі шкодять суспільности. Се остатнє — то дуже важна річ.

В житю в тисячах випадків тяжко вповні виконати справедливість. Кажуть навіть учені люди, що чим більше хто знає про суспільні справи, з тим більшою трудностю підіймаєть ся розсуджувати спори між своїми товаришами. Наші читачі, коли самі схочуть над сим думати, знайдуть може в житю потверджене сього. От неодин скаже, що Поляки з нашими земляками в Галичині поступають крайно несправедливо, а другий скаже, що се цілком справедливо, бо все терпеливих гнетуть. Отже один скаже, що справедливість полягає в тім, щоби нікого не кривдити, а другий скаже, що се була би несправедливість, як би борцім і рабам давати однакове право. Справедливість то не є милосерде, але заплата. Тасама справедливість, що карає на смерть, другому, що заслужив, дає повну волю.

Ви бачите, що ідеали мають се до себе, що є дуже загально означені. Яка-ж їх вартість, коли в практиці вони недосяжні і треба їх звужувати? Вартість ідеалів в тім, що вони манять до себе людий і все більше і більше зближують їх до себе, хоч віддалене все ще велике. Для широкого загалу мають ідеали передівсім моральну (виховуючу) вартість. І всетаки безвпинно, хоч дуже повільно, житє стає красше і красші порядки мусять поволи заводити ся в державі. Щастє, котре в першій мірі повинно залежати від самого чоловіка, залежить також від стану вільности й устрою в державі, в якій судило ся йому жити.

Подав *Д. К.*

ДЕЩО ПРО РОСІЮ.

Після найновійших статистичних дат населенє Росії виносило перед війною 171 мілїонів душ, отже від першої російської переписи зросло о 42 мілїони. В той спосіб населенє Росії перевисшало людність Австро-Угорщини, Німеччини і Франції, разом взятих, о яких 16 мілїонів.

В містах Росії переважає число мужчин, по селах є більше женщин. Вимов становлять фінляндські міста і польсько-жидівське місто Варшава, де є більше женщин ніж мужчин.

Після урядової статистики Москалів у Росії є 35 процент, значить трохи більше ніж третя часть цілого населеня, а Українців є около 18%; дальше йдуть Турки й Татари, які становлять 10.6%, Поляки 6.2%, Білоруси 6%, Фінляндці 4.6%, Жиди 4%, Литовці 2.4%, Німці 1.6% і т. д.

Мимо того, що останними роками слідний був поступ в російськім промислі, то всетаки на 1.000 мешканців припадало 771 селян, а лише 107 міщан; до шляхотського стану (дворянства) належить 15 осіб на 1.000. Фабричних робітників є всего мало-що понад два мілїони.

Щодо неграмотности то Росия стоїть на першім місци в Европі. На 100 мешканців лише 22 вміє читати і писати. Податки виносять 16 рублів річно на кожду особу.

Хоч під оглядом грамотности в Росії нема поступу, зате під иншим оглядом слідно аж надто великий поступ, але взад; а саме в розвитку російських вязниць.

Видатки на вязниці ростуть з року на рік, як про се сьвідчать отсі числа видатків на вязниці в Росії:

В р. 1907 видано 16 мілїонів рублів
„ „ 1910 „ 31 „ „
„ „ 1912 „ 33 „ „
„ „ 1913 „ 38 „ „

Значить, протягом вісьмох літ видатки на вязниці зросли більше ніж подвійно.

Розвиток будови вязниць в Росії іде за зростом числа злочинців, зглядно політичних виновників перед царським урядом.

В р. 1907. було вязнів 123 тисяч.

В р. 1912. було вязнів 190 тисяч.

Кромі них було ще 1912. р. під поліцийним дозором, на засланю і т. п. около 30.000 вязнів. Разом отже було вязнів в Росії 220.000, або близько чверть мілїона; з них 31 тисяч перебувало на засланю по величезних просторах Сибіри. Се число зростає що місяця зі страшним поступом і безперечно, що до теперішної хвилі (за два роки) воно ще значно побільшило ся. Російське міністерство запевнювало, що в біжучім і слідуючих роках будова вязниць „дуже зросте" і, що число вязнів дорівнає числу з 1905. і 1906., коли то в Росії шаліла загальна революция. Видко, Росия сама предвиджує, що дотеперішна поліцийна система мусить викликати переворот.

Теперішна велика війна уратувала покищо Росию від тих клопотів.

Спитаєте ся, яка причина того, що в Росії поперед усього і найліпше зростає тілько одна інституция — вязниця?

Причиною того є три річи: — неволя, темнота, пиянство.

ГОСПОДАР І ВІЛ.

Один господар був свободі друг великий
І зняти він хотів з вола ярмо на віки.
Але на замір той так йому віл сказав:
„Відколи я живу, я те ярмо тягав,
І мій батько носив і діди всі носили;
Спасибіг Богови, що бід не збув ся сили.
За ласку дякую. Не був би я волом,
Як би я не хотів остатись під ярмом!"
І люди є такі — дурні та ще й уперті;
Родили ся в ярмі, в ярмі хотять і
[вмерти.

Володимир Самійленко.

Христос раждаєть ся! Всім Членам нашої орґанізації і всім її Прихильникам желає веселих і щасливих сьвят

Головний Уряд Українського Народного Союза.

З нагоди сьвят Рождества Христового щирі желаня Членам У. Н. Союза пересилає

Просьвітна Комісія У. Н. С.

ПРИРОДА В ШЕВЧЕНКОВІЙ ПОЕЗІЇ.

(З поезій Т. Шевченка).

СХІД СОНЦЯ.

І дивлю ся — аж свитає,
Край неба палає;
Соловейко в темнім гаю
Сонце зустрічає.
Тихесенько вітер віє,
Степи, лани мріють.
Між ярами над ставами
Верби зеленіють.
Сади ясні похилились,
Тополі по волі
Стоять собі мов сторожа,
Розмовляють в полі;
І все то те, вся країна
Повита красою,
Зеленіє, вмиваєть ся
Ранньою росою;
Вмиваєть ся, красуєть ся,
Сонце зустрічає.
І нема тому почину
І краю немає.

—o—

ЗАХІД СОНЦЯ.

Сонце заходить; гори чорніють,
Пташечка тихне, поле німіє;
Радіють люди, що відпочинуть.
А я дивлю ся і серцем лину
В темний садочок на Україну;
Лину я, лину, думу гадаю
І ніби серце відпочиває.
Чорніє поле і гай і гори,
На синє небо виходить зоря.
Ой зоре, зоре! — і сльози капуть...
Чи ти зійшла вже і на Україні?

—o—

ВЕЧІР.

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть;
Плугатори з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матери вечерять ждуть.
Сімя вечеря коло хати;
Вечірня зіронька встає;
Дочка вечерять подає,
Так соловейко не дає.
Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх,
Сама заснула коло них.
Затихло все. Тільки дівчата
І соловейко не затих.

—o—

ПОРИ РОКУ.

Ой діброво, темний гаю!
Тебе одягає
Трнчи на рік... Богатого
Собі батька маєш!

Раз укриє тебе рясно
Зеленим покровом,
Аж сам собі дивуєть ся
На свою діброву.

Надивившись на доненьку
Любу, молодую,
Візьме її тай огорне
В ризу золотую.

І сповиє дорогою
Білою габою, —
Тай спать ляже, втомивши ся
Турбою такою.

ХОЧЕТЬ СЯ ЖИТЬ.

Тяжко жить на сьвіті, а хочеть ся жить:
Хочеть ся дивитись, як сонечко сяє,
Хочеть ся послухать, як море заграє,
Як пташка щебече, байрак гомонить,
Або чорнобрива в гаю заспіває...
О, Боже мій милий, як весело жить!

Кождий повинен боронити свій рідний край, не жалуючи житя.

Б. Грінченко.

*

Своїми гарними вчинками може кождий Українанець здобути собі вдячну память у свого народа.

*

Всі знають, що ти Русин-Українець, але не знають, чи ти зробив що коли доброго для свого народа! Не забувай же про се!

Слимак.

Слимак сидів на зелізничім шляху і дуже лютував на поїзд, котрий щодня з гуком і стуком переходив по шинах та непокоїв його в його приємних занятях.

— Сього вже довше стерпіти не можу! — говорив слимак до себе і відважно кинув ся поміж шини, витягаючи ріжки, коли здалека показав ся надходячий поїзд.

— Я його здовчу, зпівечу! — викрикував обурений.

Над'їхав поїзд з гуком і покотив ся понад своїм ворогом.

Слимак обернув ся і глянув грізними очима на щезаючий поїзд.

— От як втікає переді мною отой боягуз — крикнув у слід йому слимак.

І лишив на шинах стілки слини, скільки лише міг.

* *
*

Український народний рух подибує у своїм поході чимало отаких слимаків.

НА РІЗДВО У ЛЬВОВІ.

— Молоді гинуть на поли війни від куль, а ми тут з голоду.

ВСЯЧИНА.

В ЧИЇХ РУКАХ Є ГАЛИЦЬКА ЗЕМЛЯ?

Найбільшим власником землі в Галичині є Німець барон Лібіґ. Його майно (переважно карпатські гори) виносить 66.746 гектарів простору. Друге з черги місце займає Поляк ґраф Роман Потоцький з Ланцута з 50.000 гектарів, а по нім архикнязь Кароль Стефан з 44.000 гектарів, Вільгельм Шмід з 33.400 і угорсько-німецький Жид Попер з 33.400 гектарів. Християни мають у своїх руках в Галичині 2,083.900 гектарів землі, а Жиди 201.600. Галичина має великих власників землі 2.372, а в тім Жидів 532.

—o—

ХТО Є ПАНОМ МЕКСИКА?

Американці мають в Мексику більше маєтків ніж самі Мексиканці. Вартість американських маєтків в Мексику числять на $1,057,770,000.00, а вартість маєтків, що належать до Мексиканців, на $793,187,000.00. Маєтки, що належать до підданих Великої Британії, вартують $321,302,000.-00.

—o—

ВИНИЩУВАНЄ ЛІСІВ НА ПАПІР.

Мірилом культури даної народности є більше або меньше розвинена у неї преса. Чим більше часописей, брошур і книжок читає якийсь нарід, — тим він і культурнійший. Для розповсюдненя преси серед найширших верств суспільности придумано фабрикацію паперу з дерева, яка одначе потягає за собою винищуванє лісів.

Ось недавно тому в американських часописях появила ся сумна ворожба: надходить час, коли перестануть виходити не лишень дневники, але й инші видання і книжки, бо... не стане паперу на їх друкованє. А не стане паперу тому, бо випадають ліси, завдяки лячному нищеню їх для фабрикації паперу.

На фабрикацію паперу (призначеного до друку) зуживаєть ся рік-річно одинайцять мілїонів кубічних метрів дерева. Се дерево вирубують в лісах Злучених Держав північної Америки і Канади. На одній фабриці працює ціла армія дроворубів, яка зрубує вісімдесять тисяч штук дерев в провягу десяти годин.

Одна велика нюйорська часопись, яка щоденно виходить у 800 тисяч примірників, видала недавно спеціальне число о 24 сторонах. Для виробу паперу, зужитого на видрукованє сього числа, треба було зрубати аж 9979 дерев, з яких кожде було на 20 метрів високе.

Недавно основалось товариство для охорони лісів, які ростуть на півночи стейту Ню Йорк. Бо — як висловив ся президент сього стейту — як і дальше так безпощадно будуть винищувані ліси, то до 20-ти років на цілій поверхни Злучених Держав не останеть ся ані одно дерево.

Так отже, в парі з поступом культури, безвинним кроком ступає також і варварське винищуванє лісів, з яких дерево чейже придатне не лише до виробу самого паперу.

—o—

ПРИПИСИ НА КРАСУ.

Нічого в сім дивного, що жінки, а хоч би навіть мущини дбають за зверхний вигляд, за красу. Лише фальшиві є дороги, якими люди йдуть до осягненя краси. Всі штучні способи, всі косметики звичайно найліпші тільки для їх винахідників і купців.

А таки є способи, котрі дійсно ділають успішно. Способи природні.

Передівсім треба памятати, що головним услівєм краси є — здоровлє. На сїй основі можна видумувати способи до вдержаня краси.

Отже передівсім — праця. Якенебудь занятє, щоби лише вдоволяюче, пожиточне так умови як і тілу, щоби не перетяжувало сил. Коли з вдоволенєм сповняєте свій обовязок, лице прибирає приємну, живу краску, очи яснїють, рухи свобідні, цїлість гормонійна. Хто думає лише над своєю недолею, нудить нею всїх безнастанно і чуєть ся нещасливим, сей не може виглядати приємно і сьвіжо.

Щоби удержати зглядну молодість і сьвіжість, треба удержувати здорове тіло. Їсти стільки, щоби поволи, малими кусями, жувати добре. Їсти страви здорові, прості. Обмежити скількість мяса, їсти більше ростин, овочів, доброго масла, меду, молока. Потім дуже успішною для краси є віддихова руханка. Глибокий віддих очищує кров, а тимсамим і тіло; управильнює круженє крови, відсьвіжує її і так тіло остає довго молоде і сьвіже. Запобігає хоробам серця і легких. Хорі на серце відчувають уже в короткім часі полекшу, коли привичають ся, заки покладуть ся спати, відітхнути глибоко кільканайцять разів при відчиненім вікнї. І чистота, цілковита чистота. Добре обмивати ся літною водою, часті теплі купелї, щоби позбути ся поту зі скіри, котра, головно на лици, втягає нечистоту і куряву. Вкінци сон. Закороткий сон — затирає красу, очи змучені не додають краси виглядови. Тому, що потреба сну є зглядна, треба до неї примінити ся, спати скільки сего вимагає, все ліпше спати забогато ніж замало.

Сими природними способами удержуєть ся красу до пізної старости.

РІЗДВО В ГАЛИЦЬКІМ МІСТОЧКУ.

— Мамо, я не хочу забавок на сегорічні сьвята! За ті гроші купіть для себе хліба!

НАУКА.

Ворог батько, ворог мати,
Що не вчили сина!
І піде він в сьвіт блукати
Як та сиротина.
Як поміж павами ворона
Поваги не має
Так невчений в товаристві
Голову схиляє.

Іван Франко.

ЖАРТИ.

Хто до неба, а хто до пекла?

Перед небесною брамою тепер дуже завізно... Непроглядні товпи убитих на війні жовнірів стоять цілими днями і ожидають своєї черги, поки сьв. Петро не впустить кождого зокрема до мірів вічного миря. Коло самої брами, на кілька кроків від небесного воротаря, стоїть дідько і глядить із здивованєм, як душі убитих вояків машерують рядом до раю. Сьв. Петро запитає лише кождого жовніра, хто йому велів проливати неповинну кров свого ближнього і після того пускає його за небесні ворота. Ідуть до неба всї: Австріяки, Нїмці, Англійці, Французи, Бельґійці, Москалі, а навіть „невірні" Турки, Туркоси й Гіндуси. Перед брамою не лишаєть ся ані один погибший на війні вояк.

Діявол стояв якийсь час спокійно, але згодом у його нутрі почало варити ся і клекотіти. Він ждав, ждав, а нарешті не міг вже довше терпіти... Розлючений до краю і сильно схвильований, підійшов властитель пекла до небесного ключника і видусив із себе ось-таке питанє:

— Слухай, Петре (чорт не міг вимовити слова „сьвятий"), як я бачу, то ти впускаєш до неба всїх отсих людий! А що-ж менї лишить ся?

Сьв. Петро, не оглядаючи ся навіть поза себе, відповів спокійно, але твердо:

— Ти, сатано, дістанеш до свого царства всїх земських володарів; тих володарів, котрі завели на землі теперішну прокляту війну і веліли спокійним людям убивати один другого.

—o—

Дотепна дитина.

Від чого ростуть хлопці? — запитав учитель малого хлопчину.

— Від дощу, прошу пана професора!

— А чому ми старші не ростемо від дощу?

— Бо всї старші ходять під парасолями.

—o—

Поміж приятелями.

Павло: Николо, позич менї 5 долярів.

Микола: А от маєш на пальци перстінь, піди та застав.

Павло: Та деж би я його заставив, таже то памятка від тети.

Микола: Так?! Ну, а мої гроші то знов памятка по моїх родичах!

—o—

Витолкував.

Малий Юрцьо: Татуню, що то таке байка?

Батько: Байка, то видиш, моя дитино, є тоді, коли звірята розмовляють; наприклад свиня з ослом, отак, як я тепер з тобою.

—o—

Розсіяний.

Старий професор: Чи пан меценас дома?

Служниця: Ах... пан меценас умерли сеї ночи!

Старий професор: Ох, не шкодить! прошу сказати, що я лиш на кілька слів.

—o—

Відповів.

Жінка: Менї здаєть ся, що коти то найдурнійші сотворіня на сьвіті.

Чоловік (задуманий): Так так... моя найдорожша кіточко!...

—o—

Задуманий учений.

Учений: (висідаючи з бальону і бачучи, що загубив окуляри).

— Чиж би я може лишив свої окуляри там на горі???!

—o—

Нагорода за відвагу.

Умираючий: Жінці записую тисячку...

Адвокат: А як ваша жінка по вашій смерти віддасть ся?

Умираючий: То записую ще дві тисячки тому відважному чоловікови, що рішить ся з нею оженитись...

—o—

Не боїть ся спеки.

Джан: Хочете на літо їхати до Тексас? Не раджу вам того, бо там в літі понад 100 степенів горяча в тіни.

Гері: А чи я мушу вічно в тіни сидіти?

При гербаті.

Панна: Який ви чай любите?

Хлопець: Цілком такий як ваш поцілуй!

Панна: Е, я вас не розумію.

Хлопець: Сильний, горячий і солодкий!

Ніби тепер ні?...

— Колись лічили через вкладанє рук.

— А тепер ніби не лічать?

— А ні!

— Ой, чому ні?!!

— Хто кого вилїчив?

— Хто? Зазульчиху знаєте?

— Знаю, так що-ж?

— Та, вважаєте, що як вам відомо, над її чоловіка не було гіршого пяниці в селї. Нічого не помагало. Слабий я, бувало каже, слабість така, що мушу пити. А от тепер вже не пє. І хто-ж — гадаєте — вилїчив його як не Зазульчиха, ніби таки його жінка... А все нічим, тілько руками... Але-ж в неї рука! Як положить, то коня з ніг звалила би!...

ЯК ПОЛІСМЕН СЛІДИВ ЗА ЗЛОДІЄМ ПРИ ПОМОЧИ ПОЛІЦІЙНОГО ПСА.

— А, маю його...!

— Чекай, злодюго!..

— А може їх там більше?!!

— А може їх ціла ватага?!...

— Але все одно; як не віддадуть ся в мої руки, буду стріляти...

— Агг!... Чорти би тебе, собако, то ти такого злодія вислідив. То ти на місяць гавкаєш як дурний зі... і мало притомности не стратив. То ти, собако дурна, будеш зі свого боса дурня робити, кажеш менї стріляти до місяця?!...

Нехай Сьвята Рождества Христового будуть українськими днями для збираня жертв на Фонд визволеня України.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ В ШІКАГО, ІЛЛ., ПОЗІР!
Український Народний Клюб „Січ"
відограє
ДНЯ 9. СІЧНЯ 1915 Р.
в галі Вальша, ріг Нобл і Емма Ст.
ЗАРУЧИНИ ПО СМЕРТИ
жарт у двох діях.
ВЕЧЕРНИЦІ
етнографічна опера в одній дії П. Ніщинського при співучасти п-ні Н. Гриневецької.
Режісер: др. Гриневецький.
Музика професора М. Едельмана.
ПО ПРЕДСТАВЛЕНЮ БАЛЬ ДО РАНА.
До ласкавої участи запрашає
КОМІТЕТ.

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

РЕДІНҐ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 312, повідомляє своїх членів, що річний мітинґ відбуде ся 10. січня о годині 2-гій пополудни в церковній гали. Всі члени мають на сей мітинґ явити ся; котрий член не явить ся, заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — Л. Терефенко, предс.; С. Баран, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

ДО ЗАМІНИ ПОСАДА ДЯКОУЧИТЕЛЯ з добрими доходами і доброю платнею. Місце вигідне і здорове. Убігаючі зволять ласкаво голоситись на адресу С. Н., „Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 3

Пошукую **ІВАНА КОВАЛЬСЬКОГО**, родом з Варішковець, пов. Гусятин, Гал. Хто би о нім знав або видів його, зволить повідомити мене, а дістане $15.00 нагороди. Він є високого росту і має пришиті: праве ухо, ніс і губи. Wasyl Chomiak, 23 Rector St., New York, N. Y. 2–4

Пошукую свого шваґра **МИХАЙЛА ОЩИПОК**, з пов. Городенка. Перебував у Вінніпеґу, а перед 4 роками виїхав з Канади. Хто би подав мені його адресу, або він сам, дістане нагороду. Моя адреса: Les Konowalyk, Box 529, Sudbury, Ont., Canada. 1–3

Пошукую своїх братів: **СИЛЬВЕСТРА НАЗАРАНКА**, котрий перебував в Ню Йорку і **МИХАЙЛА КАЛАПАЦУ**, котрий виїхав перед 7 роками до західної Канади. Вони оба походять з місточка Скала, пов. Борщів, Гал. Хто би о них знав, або вони самі, прошу повідомити на адресу: Kazimierz Mazurkiewicz, 166 Mulock Ave., West Toronto, Ont., Canada. 3–5

Пошукую своєї сестри **АННИ ЗАХОРЯК**, родом з села Лішня, пов. Дрогобич. Перед 6 місяцями перебувала в Філядельфії, Па. Хто би о ній знав, або вона сама, нехай зголосить ся на адресу: Ева Фідик, Box 268, Benton, Ill. 3

Пошукую тестя і сестри моєї жінки **ПЕТРА і АННУ РЕПЕТУ**. Він вже 9 літ в Америці і перебував перед роком в Ньюарку і виїхав до Шікаго. Походить з села Шляхтинці, повіт Тернопіль. Хто би о нім знав або він сам, прошу зголосити ся на мою адресу, а я дам $2.00 нагороди. O. Magiewicz, 1125 Rail Road St., So. Betlehem, Pa. 3

Пошукую в дуже важній справі слідуючих осіб: 1) **ПАНТЕЛЯ СТРУЦЬ**, мого брата, родом з села Рожнова, повіт Снятин, в дуже важній справі. Виїхав до Канади 1910. року. 2) **МИКИТУ МІЦКАНЯ**, родом з села Рожнова, повіт Снятин. Два роки як виїхав до Канади. 3) **НИКОЛАЯ ҐОРДІЙЧУКА**, мого кума, з села Рибно, повіт Косів. Два роки як виїхав до Канади. Хто би о них знав, або вони самі, прошу ласкаво зголосити ся на мою адресу: Pawlo Struc, Box 73, Acton, West Ont., Canada. 3–4

ПІЗНА СТАРІСТЬ.

Старість, через котру розуміємо постепенне ослаблене тіла і змислу, страта енергії і апетиту, затверджене і його наслідки і всі трудности і клопоти знані кождому, є часто передчасною. В такім случаю належить уживати Трінера Еліксер Гіркого Вина. Сей успішний лік звичайно скоро усуває затвердженє, котре є найзвичайнійшою причиною иниших непорядків, а в тім самім часі змінює органа. Як довго вони працюють реґулярно, старість певчасно приходить. До набутя у всіх дрогеріях.

Jos. Triner,
1333—39 S. Ashland Ave.,
(Adv.) Chicago, Ill.

Болючі мускули і сустави а також ціле змучене тіло повинні бути добре натирані Трінера Лініментом. Ціна 50 ц., почтою 35 або 60 ц.

КУПУЙТЕ! НОВІСТЬ! КУПУЙТЕ!

ВЖЕ ВИЙШЛИ З ДРУКУ

ЛИСТОВІ ПАПЕРИ

до родини, свояків, знакомих і др.

На кождім листі находить ся відповідний вірщик прикрашений гарною трикольоровою вінєтою в народних мотивах і три сторінки лінійованих до писаня.

Цілість складаєсь з 26 ріжнородних листів поділених на дві серії.

Перша серія містить слідуючі листи:

Число 1. Лист сина до матери.
„ 2. „ сина до батька.
„ 3. „ до родини.
„ 6. „ до нареченої.
„ 8. „ друга до друга.
„ 10. „ брата до сестри.
„ 12. „ брата до брата.
„ 13. „ матери до сина.
„ 15. „ батька до сина.
„ 17. „ мужа (еміґранта) до жінки.
„ 19. „ молодця до дівчини.
„ 22. „ до товариша.
„ 23. „ до кума.
„ 25. „ залюбленого до незнакомої.
„ 26. „ до старого приятеля.

Ціна за 15 листів першої серії враз з ковертами 45 центів.

Друга серія містить слідуючі листи:

Число 4. Лист доньки до матери.
„ 5. „ доньки до батька.
„ 7. „ до нареченого.
„ 9. „ сестри до брата.
„ 11. „ сестри до сестри.
„ 14. „ матери до доньки.
„ 16. „ батька до доньки.
„ 18. „ жінки до мужа (еміґранта).
„ 20. „ дівчини до хлопця.
„ 21. „ до товаришки.
„ 24. „ до куми.

Ціна за 11 листів другої серії враз з ковертами 36 центів.

Ціна за обі серії разом 75 цнт.

Поодинокий листок коштує 4 центи.

Пересилку оплачуємо самі.

Для перепродавців даємо значний опуст.
Замовленя враз з належитостію (принимаємо також почтові марки) належить висилати на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand Str., Jersey City, N. J

СЕРІЯ ПЕРЕПИСНИХ ЛИСТКІВ.

1) Т. Шевченко (з портрета Красіцкого), 2) Шевченко в молодім віці, 3) Шевченко в неволи (з власноручного портрета), 4) Родинна хата Т. Шевченка, 5) Могила Т. Шевченка в Каневі над Дніпром.

5 КАРТОК 15 ЦНТ.

ВРАЗ З ПЕРЕСИЛКОЮ.

Картки виконані в трох кольорах і прикрашені взорами в народних мотивах.

Для тих, що замовляють більше чв сло карток даємо опуст.

Сі картки можна розпродувати при всяких нагодах: на концертах устроюваних в память Т. Шевченка, на представленях і приватно.

Спішіть з замовленями на адресу

„SVOBODA"
83 Grand Str., Jersey City, N. J

МАЛИТВЕННИКИ, КНИЖКИ ДО ЧИТАНЯ, КАЛЄНДАРІ, АТЛЯСИ, КОЛЯДИ, ПОЧВІТКИ, ЛИСТИ, І Т. Д. ЛИШЕ НАЙТАНЬШЕ ПІД АДРЕСОЮ:
MARIA KOSTIW,
71 Sussex St., Jersey City, N. J

ВАЖНЕ ДЛЯ ТИХ, ЩО ГРАЮТЬ АМАТОРСЬКІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

ПЕРША РУСЬКА КОСТЮМЕРІЯ

Посідає великий склад першорядних народних русько-українських і иншого рода добірних костюмів як також потрібні прибори до характеризованя осіб, як: перуки, волосы, бороди, вуси, шапки і т. д. Річи ті випозичаємо по дуже низьких цінах. В ньюйорських околицях убираємо і характеризуємо аматорів відповідно до роль граючих на сцені. При замовленях треба присилати спис осіб і потрібних річий. Замовленя треба присилати що найменше 8 днів перед представленєм на адресу:

Mrs. E. UHORCHAK, 66 Sussex St., Jersey City, N. J.

КАЛЄНДАРІ НА РІК 1915.

Замовляйте тепер, коли хочете взагалі мати руські Калєндарі з краю!
„Пресьвята Родина", „Марийнський", „Хлібороб", по 30 цнт. лиш у: 77–
МАРІЇ КОСТІВ,
71 Sussex St., Jersey City, N. J

ВІЙНА КІНЧИТЬ СЯ!

ВОЄННИЙ ОБРАЗ ПАМЯТКОВИЙ, ДУЖЕ ЦІКАВИЙ І ГАРНИЙ ВРАЗ З МАПОЮ ВОЄННОЮ ПРОДАЄМО ЗА 1 ДОЛЯРА.

Пришліть 1 дол., а ми Вам заказ вишлемо:
Моні-ордери виписуйте: 1 в.ч.11
EUROPEAN MAP CO.,
6 Wall St., Room 118. New York, N. Y.

РОДИМЦІ! СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ.

НАКЛАДОМ ДРУКАРНІ „СВОБОДИ"
видано з нагоди ювилею 100-літних роковин уродин нашого Кобзаря:

ПОРТРЕТ Т. ШЕВЧЕНКА

дуже гарний, поменшене портрету славного артиста-маляра Ф. Красицького. Величина 13×16 цалів. Портрет виконаний дуже удатно і на грубім папері.

Ціна 20 цнт. враз з пересилкою.

Хто до тепер не має еще портрету Шевченка, нехай скористає з нагоди щоби міг прикрасити свою хату.

Замовленя і гроші (евент. в почтових марках) належить посилати на адресу:

„SVOBODA",
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J

10% на Повоєнний Скарб України.
НАЙНОВІЙША ЧУДОВА КНИЖКА.
Артистичне видане.

Пісні і національні коляди і щедрівки про недолю Галичини

з портретами авторів і нотами.
Передне слово написав
Проф. др. Олекса Сушко.
Коштом Костя Залітача.
Ціна 40 центів.
Замовленя з грішми слати на адресу:
CANADIAN UKRAINIAN PUBLISHING CO., LMTD.
619 McDermot Ave., Winnipeg, Man., Canada.

Війна! Читайте!

На 128 стр. друку вийшла книжка

З ТЕРЕНІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ,

що ділось і діесь в нашім рідним краю.

Докладний опис кождого галицького повіту! Урядовий спис убитих, ранених і полонених жовнірів з місцевостями приналежности.

Книжка дуже важна і цікава, повинна знаходитись в кождій хаті.

Замовленя слати моні-ордером або стемпсами. Канадийських марок не принимаєсь. Книжка висилаєсь сейчас. Ціна з пересилкою 45 цнт.

Адресуйте або приходіть на адресу: 90–10
RUSKA KNYHARNIA
168 E. 4 Street, New York, N. Y.

УВАГА!

В сих днях вийшов з друку новий величавий

КАЛЄНДАР

на р. 1915. з іменами сьвятих і сьвятами нового і старо-руського стилю, окрашений гарними видами з Руської Кольонії в Мілвіл, Н. Дж.

Календар сей вишлемо кождому, хто пришле свій адрес і 4 цнт. стемпсів на почтову пересилку.

THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,
Millville, N. J. 84–87

РУСЬКИЙ ЛІЧНИЧИЙ ІНСТИТУТ.
(Старокраєвого християнського лікаря.)

Се лічниче заведене має вже випроблену славу. Спеціяльно лічать тут застарілі жолудкові недуги, як також перестуджене, запалене легких і другі внутрішні недуги, епілепсію і секретні недуги мущин і женщин. Цілковито виличую з ревматизму, пухлини і ран, лишаї і скірні викиди. Ліки виробляють ся під доглядом лікаря і з вибраних зіл привезених зі старого краю. Лікар говорить по руськи. 85вс–

Інститут отворений що-дня від рана до 7-ої вечером і виключаючи неділь.
Dr. BUKKI'S MEDICAL INSTITUTE
407 East 58th Str., New York, N. Y.
(передтим Nebiros Medical Cure.)

ВІЙНА! ВІЙНА! ВІЙНА!
Лиш за 30 центів вишлемо Вам 50 фотографічних образків з війни — Росії, Франції, Німеччини, Австро-Угорщини і Англії. Гроші висилайте на моні-ордер або почтовими марками. 81е–
INTERN'L ART CO.,
702 E. 176th Street, New York, N. Y.

РЕВМАТИЗМ

Не шліть ані цента, тільки напишіть своє назвиско і адрес а я вишлю Вам лік, коштуючий 1 дол. за даром на пробу. Єсли Вам поможе, пришлете мені 1 доляра, єсли ні, то Ви не довжні мені нічого. Не терпіть отже болю а пишіть сейчас до:
A. OWENS, 505 W. 168th Str. New York.

ЮЛІЯН ПАВЧАК

109 N. 7th St., Brooklyn, N. Y.
РУСЬКИЙ ХАРАКТЕРИЗАТОР, ВИПОЗИЧАЄ ВСЯКОГО РОДА УКРАЇНСЬКІ КОСТЮМИ І ХАРАКТЕРИЗУЄ ПО НИЗЬКИХ ЦІНАХ. ЗАМОВЛЕНЯ ПРИНИМАЄ НАЙМЕНШЕ 14 ДНІВ ПЕРЕД ПРЕДСТАВЛЕНЄМ.

ВІЙНА! ВІЙНА!
За 35 центів ми вишлемо Вам 56 фотоґрафічних воєнних знимок і докладну мапу з поля битви Росії, Австрії, Німеччини і Франції.
Пишіть на адресу: 74–
ROLAND CO.
140 Liberty St., New York City.

ЦІННИК КНИЖОК,
які можна дістати в друкарні „Свободи":

Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Бери та читай	30
В Старім і Новім краю	25
Весела книжочка з образками	35
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Дещо про зьвірята	30
Еміґрант	15
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Злучених Державах	15
Жіночий язик. — Невдалий линч	15
За Сестрою, повість	35
З кого ся насьміваюь, з того люди бувають. — Посол Петришин. — Молодий адвокат	10
Зуб за зуб	10
З ріжних нив	15
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	10
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Напад на Січ	5
Народний рух австр.-угорських Русинів	15
О підземних скарбах	25
Оповіданє про Алї Бабу і сорок розбійників	20
Оповіданя про заздрих богів	10
Покуса	10
Під прапором свободи. Вибір патріотичних деклямацій	30
Про нутро землї	25
Пісні про Канаду і Австрію	40
Про конець сьвіта	15
Принц і нуждар, оповіданє	50
Розмова Поляка з Русином	10
Релїгійні вірованя	20
Рицар і смерть	5
Руський штукар, 212 гарних штук до забави	50
Русько-англїйський тлумач	60

Адреса:
„SVOBODA"
83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Кождий Українець, котрий хоче забезпечити свою родину, нехай запишеть ся до однокої української орґанізації У. Н. Союза.

ХОРІ ЛЮДИ! Чи стратили Ви терпінє, яке мали з причини Вашої недуги?

День за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем, рік за роком, занимаюсь лічєнем хорих людий. Представте собі, кільно хорих я уже вилічив, а кільно хорим украсив житє. Коли Вам житє надоїло через пробованє так званих лїків і відчуваєте, що з Вами все гірше, в такім разї сейчас зверніть ся до старого опитного специяліста.

Він дасть Вам даром пораду, що Вам робити, щоби спасти житє і обяснить Вам недугу. Лічу уже 20 літ з найлїпшим результатом всі недуги, як: бозсилє, затроєне крови, геморої́ди, біль жолудка, серця, легких, печінки, почок і т. п. Для недуг полових і нервових маю більші знані електричні апарати і X-лучі, за помочию котрих перeглядаємо Ваші внутрішні органи. Не кождий доктор має ті апарати, длятого, що суть дорогі. Хемічне розслїджуванє мочи. Не відкладайте до завтра, а сейчас приходіть до звісного лїкаря: 56—

Власний дім.

Dr. L. LANDES,
140 East 22nd St., New York, N. Y., betw. 3rd & Lexington Ave.

Приймають ся хорих в годинах: від 10-ої рано до 8-ої вечер, а в неділї від 10-ої рано до 4-ої попол. — Поради даром.

ПЕТРО ЯРЕМА
РУСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
випозичає керичі на весіля, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave. A., New York, N. Y.
Телефон: Orchard 2568.

До хорих Русинів по всіх закутинах Злучених Держав!

Др. Б. ГОГЕНБЕРГ,
славний специяліст зі старого краю
поручає всім терпячим Русинам, так мущинам як і женщинам свої успішні лїкарські услуги.

Лічить з найлїпшим і найпевнїйшим успіхом ревматизм всякі недомаганя жолудкові недугу утроби, нирок, згрубленє жил, гемороїди, структуру або звуженє мочевого каналу, недуги венеричні, як рівнож всїлякі наслїдки тайних недуг, недуги скірні, ріжні затроєня крови і т. д.

Доконує всякі найтяжші операції мущин, женщин і дітий в своїм офісі або в домі пацієнта, специяльно же на пропуклину при помочи специяліста з Відня.

Єсли би хтось не міг прийти особисто, нехай опише листовно з повним довірєм свою недугу, а дістане совісну і безплатну пораду.

На відповідь залучіть почт. марку.

Dr. B. HOHENBERG,
304 2nd Ave., (між 17 а 18 ул.)
NEW YORK CITY.
Години офісові: щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.

3 НАГОДИ НАБЛИЖАЮЧИХ СЯ СЬВЯТ
МОЖЕТЕ ТЕПЕР ОДЕРЖАТИ, НАКОЛИ ХОЧЕТЕ
за $1.00 місячно
НАЙЛЇПШИЙ ФОНОГРАФ
І ПРОБУВАТИ У ВЛАСНІЙ ХАТІ
— БЕЗПЛАТНО ЧЕРЕЗ 3 МІСЯЦЇ. —
Гварантуємо сі машини письменно на 15 літ.
ДАРОМ! 50 штук руських співанок зовсїм ДАРОМ!
КОЖДИЙ МОЖЕ ПРОБУВАТИ.

Пишіть ще нині по безплатні, прекрасні цінники і інформації.

Для місцевих купців, склад наш отворений через цілий рік, у сьвята і неділї до 10-ої години вечер. — Омелян Порайко, D. 87

Independent Phonograph Co., 101 Essex St., New York, N. Y.

РУСИНИ ПІТСБУРГА!
Чи Ви знаєте
ЩО ГРОШІ, ТО СИЛА?

Старайте ся пізнати та лічніть складати свої ощадности в стейтовім банку на розї улиць CARSON і 14-ої. 83—

Сей банк є одним з найстарших і найпевнїйших банків, що цілковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші ЦЕРКОВНІ, БРАТСЬКІ, СИРІТСЬКІ і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажанє звіт стейтових контрольорів.

Продаємо КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ на найлїпші лінії, а ГРОШІ до краю висилаємо по почтовім курсі.

German Savings & Deposit Bank
COR. 14-ої і CARSON STREETS, SOUTH SIDE PITTSBURGH, PA.
И. Е. Рот, през., А. П. Міллер, кас. Ол. Бучак, урядн. банку.

БУДЬТЕ РОЗСУДНІ!!

Заки купите ґрамофон, зверніть ся передше до нас, а ми переконаємо Вас, що так дешево і на так догідних услівях сплати як у нас не купите нігде. Не ризикуєте тут нїчо. Пишіть по катальоги до одинокої русько-славянської фірми:

LIBERTY COMMERCIAL CO.,
233 E. 14th Street, New York, N. Y.

КОЛИ ПОТРЕБУЄТЕ ДОБРИЙ ФОНОҐРАФ

або який другий музикальний інструмент, прийдіть до нас або напишіть до нас, а ми продамо Вам найлїпшого рода фоноґраф за $75.00.

За 24 долярів і 75 центів разом з 30 руськими піснями і з гарантією на 15 літ.

Пришлїть тільно $5.00 на задаток, а ми вишлемо Вам сей чудовий інструмент.

Маємо на складі також иньшого рода фоноґрафи, на оплату по $2.00 місячно.

Пришлїть свій докладний адрес, а ми вишлемо Вам безплатно красний ілюстрований катальоґ ріжнородних музикальних інструментів і иньших придатних річий.

INTERNATIONAL TALKING MACHINE CO. 59—
70 Allen Street, New York, N. Y.

ШКОЛА АКУШЕРІЇ!
УЧІТЬ СЯ АКУШЕРІЇ В НАШІЙ ШКОЛІ, АБО У СЕБЕ ДОМА. ПО УКІНЧЕНЮ ВИДАЄМО ДИПЛЬОМ. Лічимо успішно всякі слабости мущин, женщин і дітий Адресуйте:
Dr. C. DEUTSCH, School of Midwifery
229 E. 14th St., Dpt. S. New York, N. Y
Telephone: Stuyvesant 933.

ЗАМОВЛЯЙТЕ КАЛЄНДАР У. Н. С. НА 1915. ЦІНА 60 ЦТ.

За всї оголошеня (адвертайзменти), поміщувані в „Свободі", редакція не відповідає. Хто замовляє щонебудь з поміщуваних оголошень, нехай звертає ся просто на адресу тої фірми, яка оголошує ся; в „Свободі" належить замовляти лише те, що „Свобода" оголошує від себе. На се треба добре уважати.

СЕРІЯ ПЕРЕПИСНИХ ЛИСТКІВ.

Картки виконані в трох кольорах і прикрашені взорами в народних мотивах.

5 КАРТОК 15 ЦЕНТІВ
ВРАЗ З ПЕРЕСИЛКОЮ.

1) Т. Шевченко (з портрета Красіцкого). 2) Шевченко в молодім віці. 3) Шевченко в неволи (з власноручного портрета). 4) Родинна хата Т. Шевченка. 5) Могила Т. Шевченка в Каневі над Дніпром.

Для тих, що замовляють більше число карток даємо опуст.

Сї картки можна розпродувати при всяких нагодах: на концертах устроюваних в память Т. Шевченка, на представленях і приватно.

Спішіть з замовленями на адресу:
„SVOBODA"
Grand Street, Jersey City, N. J.

Dr. WARD
СПЕЦІЯЛІСТ МУЖЕСЬКИХ НЕДУГ

Моя кільканайцятьлітна практика є до Вашої розпорядимости. Лічу найновійшими методами всі секретні недуги, сифіліс, затроєне крови, утрату животности, пропуклину, розширенє жил, висушенє, обезсиленє, ревматизм, гемороїди, як також недуги міхура і нирок. Ціни умірковані.

Єсли другі лікарі не помогли Вам, прийдіть до мене на пораду. Зволіканє є небезпечне. Пораду даю даром. Прийдіть відвідати мій анатомічний музей і побачити чоловіка здорового і в хоробі. Інтересне і поучаюче. Вступ вільний. -95

Dr. Ward
417 Sixt Ave., New York
Bet. 25th and 26th Sts.
Години: щоденно від 9 р. до 8 веч.; в неділ.. від 10 рано до 2 поп.

Стережіть ся без вартісних підроблених ліків а купуйте лиш правдивий Richter's Pain-Expeller з торговельною маркою Якор, яка є побіч представлена.

Фляшочки по 25 і 50 центів так кождій аптиці як і впрост від
F. Ad. Richter & Co.,
74–80 Washington St.
NEW YORK, N. Y.

Війна! Ціни упали! Війна! Всьо за $5.95.

Наша втрата — Ваш заробок. Гроший не жадаєсь. Заплатіть по одержаню товару, коли будете з него вдоволені. Маємо надмірний запас товару. Видаємо на тисячі долярів премій для познакомленя з нашими товарами. Лиш через неограничений час будемо продавати сі елєгантно гравірови ні золоті годинки — дамські або мужеські, з знаменитим осередком за $5.95, а в додатку дамо гарну збірку з 4 річий, а се: цілий гарнітур до голеня, нікльовий револьвер на 7 стрілів, ланцушок, пуделко Гавана цигар, перстень, фонтанове перо — зовсім даром. Повна ґарантія. Сі річи коштують всюди $25.00. Рідка нагода — купуйте, поки товар не випроданий. Подайте своє імя і адресу і пришліть з сим оголошенем а ми вишлемо Вам годинку і збірку з 10 річий до вільного оглядненя. Коли Вам подобає ся заплатіть агентови $5.95 і кошта пересилки. Защадите гроші, як вишлете замовлене сейчас. — Адреса: 84с93

EXCELSIOR WATCH CO., Dept. 1181, CHICAGO, ILL.

КНИЖОЧКИ ПЛАТНИЧІ для Братств і Товариств до вписуваня місячних вкладок, можна дістати в друкарни „Свобода" по ціні 7 цнт. штука.

ВАЖНЕ!
ТЕПЕР ДОЛУЧАЄМО ДО
CAIRO MONOPOL
ЦИГАРЕТОК
дуже ЦІННИЙ КУПОН, який виміниюєсь на всілякі ужиточні і прегарні премії оголошені в нашім катальогу. Можете виміняти Ваші Cairo Monopol купони посилаючи почтою або особисто принести до

PREMIUM DEPT., THE AMERICAN TOBACCO CO.
490 Broome Street, New York City
or MONOPOL PREMIUM DEPOT
The American Tobacco Co.
25 Delancy Street
New York City

CAIRO No 27A
VALUABLE COUPON

ЗНАМЕНИТА НАГОДА КУПИТИ ГАРНИЙ Фоноґраф

2 ДОЛ. МІСЯЧНО 2 ДОЛ.

який ґарантуємо на 15 літ. Сей фоноґраф вартости $60.00 продамо за $21.50 з 20 гарними руськими піснями. Дамо на 3-місячну безплатну пробу.

Пришлїть нам $5.00 на завдаток а ми пішлемо Вам сейчас сей гарний фоноґраф. Маємо також инші фоноґрафи на сплату по $2.00 місячно. Пришліть нам своє імя і адресу, а ми вишлемо Вам гарний ілюстрований катальоґ з всякими музичними інструментами і иншими річами даром. 56—

GREATER NEW YORK PHONOGRAPH CO.,
308 GRAND STREET. NEW YORK, N. Y.

2 ДОЛ. МІСЯЧНО 2 ДОЛ.

Читайте руські книжки і ґазети бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — це сила.

R. J. Glick Агент асекураційний від огня.
Офіс находить ся —39
в WILLIAM McCONNEL BUILDING
SHAMOKIN, PA.

Читанє при сьвітлї лямпи Rayo є приємне.

Повне і лагідне сьвітло лямпи Rayo не висилює очий і при нїм читаєсь з приємностию. Воно не є разяче і тому знатоки поручають сї лямпи як одні з найлїпших нафтових лямп.

Rayo ЛЯМПИ

є дуже досконалі. Не разять і не миготять, а дають все рівне сьвітло.

Rayo Лямпи є вигідні до запалюваня і до уживаня. Дешеві — однак дають цїнне сьвітло.

Standard Oil Company
(NEW JERSEY)
NEWARK

Хто хоче довідати ся про причини теперішної війни, про її початки і дотеперішний перебіг та стан, нехай купить собі великий ілюстрований

КАЛЄНДАР
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА НА РІК 1915.

ЦІНА СЕГО КАЛЄНДАРЯ ЛИШ 60 ЦНТ. ВРАЗ З ПОЧТОВОЮ ПЕРЕСИЛКОЮ.

Гроші можна посилати почтовим або експресовим моні-ордером і в стемсах почтових. Канадійських почтових стемпсів і срібних монет не принимаємо.

Замовленя посилайте на слідуючу адресу:
„SVOBODA" 83 Grand St., Jersey City, N. J.

Чи Ви вже читали?
Калєндар Р. Н. Союза на рік 1915
„ТОВАРИШ ІМІҐРАНТА"

ВІН МАЄ 272 СТОРОНИ ДРУКУ, 136 ОБРАЗКІВ, МІЖ НИМИ КІЛЬКАДЕСЯТЬ ОБРАЗКІВ З ТЕПЕРІШНОЇ ВІЙНИ.

В нім є описані поодинокі стейти Злучених Держав; написано, що треба робити щоби стати ситизеном Злучених Держав; що робити, аби дістати пашпорт; що робити аби дістати дарову землю в Злучених Державах і в Канаді; в нім є подані ріжні міри і ваги тутешні і канадійські, старокраєві гроші і що вони тут варта; приписи почтові; поясненя ріжних законів; много поучаючих статий межи ними більша стаття про працю дітий і довша праця Мирослава Січинського під заг. „Царство Будучности".

Кромі того всего Калєндар сей містить в собі богато сьмішного, притчи, приповідки і анекдоти, цікаві оповіданя, між ними оповіданє Про Милосерного Чорта.

СЕЙ КАЛЄНДАР КОШТУЄ ВРАЗ З ПОЧТОВОЮ ПЕРЕСИЛКОЮ ЛИШЕ 50 ЦЕНТІВ.

Присилайте на него гроші сейчас, доки еще не розпроданий.

NARODNA WOLA,
316 N. Washington Ave., Scranton, Pa.

Вступайте громадно в члени Українського Народного Союза.

КУПУЙТЕ ФАРМИ НА ПЕРШІЙ РУСЬКІЙ КОЛЬОНІЇ В MILLVILLE, N. J. 5-АКРОВІ ФАРМИ ПРОДАЄСЬ НА ДУЖЕ ДОГІДНИХ СПЛАТАХ.

АДРЕСА НАШИХ ОФІСІВ:
THE EUROPEAN COLONIZATION CO. 761 Drexel Building S. E. Corner 5th and Chestnut Sts., PHILADELPHIA, PA.
Або приїздайте впрост до: 19-21 HIGH STREET, MILLVILLE TRUST BUILDING, MILLVILLE, N. J.
або: Mr. B. MATOLICZ, 320 W. Main Street, Millville, N. J. Можете приїздити кождого дня.